

A 2. periódusban a terület mélyebben fekvő részeit és az árkot feltöltötték, majd egy sóderes, legalább 5 m széles, de helyenként kisebb kövekkel megerősített É–D irányú utat vezettek át rajta. Ezt az utat a 3. periódusban sárga sóderes alapozással megújították és mintegy 8 méteressé szélesítették ki. Az utat két oldalról egy-egy É–D irányú kőfal határolta. Az ÉK-i, nagyrészt csak kiszedett formában megmaradt keskeny konstrukció, valószínűleg kerítőfal volt, ugyanis másik oldalán egy ovális, kitapasztott falú tárológödört találtunk. A DK-i falhoz a modern kor által erősen bolygatott, de néhol a metszetfalban még megfigyelhető, agyagos, keskeny kultúrrétegek csatlakoztak. A leletek alapján a 2. és a 3. periódus egyelőre az 1. sz. végére–2. sz. első felére keltezhető.

A 4. periódusban egy széles, K–Ny-i irányú, Ny felé erőteljesen lejtő árok vágta el az utat és a DNy-i kőfalat. Az árok betöltése igen nagy mennyiségű kerámiatöredéket, köztük sok terra sigillatát, valamint állatcsontot, valószínűleg városi hulladékot tartalmazott. A leletek alapján az árok betöltése az Antoninus-korra keltezhető. (Vámos Péter előzetes meghatározása a terra sigillaták alapján.)

A területen található későbbi rétegek erősen roncsolódtak a modern tereprendezések által. Egy igen késői időszakhoz köthető az az *opus spicatum*-szerű, É–D-i irányú falalap, amelyet már a második útréteg tetejére alapoztak. Szintén késői, valószínűleg már a Kr. u. 4. századra keltezhető egy csontvázas, Ny–K tájolású sír, amelyet a feltöltött árokba ástak bele.

A 2009-ben folytatott ásatások tehát fontos adatokkal szolgáltak a polgár város K-i előterének római kori használatával kapcsolatban. A területen valamikor a Kr. u. 1. században, keskeny, merőleges, a fő égtájak irányába tájolt árkokat nyitottak. Ezeknek az árkoknak a funkciója egyelőre nem tisztázott. Vízvezető szerepük csak nagyon korlátozott lehetett, ugyanis sok helyen homokos rétegbe ásták azokat, így inkább telekosztásról lehet szó.

A 09/3-as szondában megtalált széles, Kr. u. 1 sz. végére–2. sz. elejére keltezhető út – mérete, továbbá helyzete és iránya alapján – a város K-i peremén futó főútvonal lehetett. Irányát figyelembe véve, erre az útra tájolhatták rá azokat a sír építményeket, amelyeknek csekély maradványait a mostani területtől D-re 2006–2007-ben tártuk fel. Az út mellett talált falmaradványok és erősen sérült rétegek a terület Ny-i részének a Kr. u. 2. és valószínűleg a 3. századi elővárosi használatára utalnak.

A gázgyári temető Kr. u. 2–3. századi Ny-i szélét egyelőre még nem sikerült azonosítani, de a most feltárt csontvázas temetkezések nagy valószínűséggel késő rómaiak. A 09/1 szondában megfigyelt épületomladék szintén a Kr. u. 4. századra keltezhető, amikor a temető valószínűleg Ny-ra, a város felé terjeszkedett tovább. Az 1294. sz. sírból előkerült csontfésű a temető használatát bizonyítja a Kr. u. 4. sz. utolsó, vagy az 5. sz. első évtizedeiben.

LASSÁNYI GÁBOR

91. Budapest, V. Pesti Barnabás utca 6.
(KÖH 73047)

Kö, Tő

Az épület udvarán (24329 hrsz.) 2009. június 25. és július 24. között szondázó feltárást végeztünk a Március 15. téri római tábor K-i oldalához közel, a középkori és török kori Pest központjában.

A kutatás megkezdésekor a mai járósinttől 30–50 cm mélységben azonnal jelentkeztek az újkori, 18–19. századi beépítés maradványai. A feltárt négy újkori gödör betöltéséből újkori, török kori és néhány középkori kerámiatöredéket bontottunk ki. A terület D-i végét egy 18. századi, nagyméretű, kőből rakott derítő zárta le.

Az udvar ÉK-i sarkában, 300–320 cm mélységben egy favázás ház DK-i sarka, továbbá D-i (130 cm hosszú) és K-i (460 cm hosszú) oldalának maradványai kerültek elő. Az agyagos, homokos talajban a faváznak csak a lenyomata maradt meg. Az oldalakat ácskapocs rögzítette egymáshoz. A ház belső sarkában tűzhely maradványát tártuk fel. A kemence égett, faszenes, agyagos sütőlapjából középkori kerámiatöredéket bontottunk ki. Ennek alapján az épület korát a 14–15. századra tehetjük.

ZÁDOR JUDIT – BESZÉDES JÓZSEF

92. Budapest, XI. Barackmag utca
(KÖH 67403)

Ró

2009. március 23-án a BTM Aquincumi Múzeuma telefonos bejelentést kapott, hogy a XI. kerületi Barackmag utcában réginek tűnő faragott köveket látnak egy munkagödörben. Beszédes József régész a helyszínen megállapította, hogy egy markoló által valószínűleg földkitermelés céljából kiásott gödör alján hat darab, nagyméretű, faragott mészkőtömb hever, amelyek közül az egyik emberábrázolásos reliefdíszítés található. Az elsődleges vizsgálatok alapján úgy tűnt, a köveket helyben, a hegyoldalból bontották ki. A GPS koordináták alapján kiderítettük, hogy a körbekerítetlen telek a 1518/3 hrsz. ingatlanhoz tartozik, ahonnan feltehetően a 1522/5 hrsz területre vitték át a földet tereprendezéshez. Március 25-én a köveket beszállítottuk az Aquincumi Múzeumba.

A területen összesen hat nagyméretű kőemlék hevert a felszínen, ezek közül három reliefdíszítés van: egyiken emberábrázolásos dombormű látható, két összeálló kőemléken pedig hatsoros latin nyelvű felirat. A sírfelirat olvasata és értelmezése: *M(arcus) Aur(elius) Aelianus h(ic) s(itus) e(st) an(norum) X(?) / M(arcus) Aur(elius) Mogetmarus vet(eranus) / al(ae) I Thr(acum) et Aur(elia) Dumnoma/ra fil(io) pient(issimo) et sibi vivi po/suerun(t) – Itt nyugszik Marcus Aurelius Aelianus, aki 10(?) évet élt. (A síremléket) Marcus Aurelius Mogetmarus, a trákok első számú lovas segédcsoportjának kiszolgált katonája és Aurelia Dumnomara állították még életükben, drága gyermeküknek és saját maguknak.*

A többi: két nagyméretű faragott, csiszolt négyszögletes kőtömb és egy nagyméretű négyszögletes véséssel ellátott sztélébázis. A kövek két vagy három Kr. u. 2–3. századi római síremlékhez tartozhattak. Az egyik feliratos kőemléken megfigyelhető másodlagos vésésnyomok arra utalnak, hogy ezeket a köveket még az antikvitásban újra felhasználták.

A terepen végzett elsődleges, csak vizuális megfigyelés alapján valószínűnek tűnik, hogy a kőemlékeket helyben fordította ki a markoló.

2009. március 30-án újabb helyszíni szemlét végeztünk, melyen a gépkezelő azt nyilatkozta, hogy a kövek a feltöltésből kerültek elő. A földmunkákat a BTM régészeti megfigyelése mellett folytatták.

A megfigyelés keretében 2009. április 1-jén megvizsgáltam a kövek előkerülésének helyét. A telken a kövek előkerülési helyén egy mintegy 6, 5 m hosszú, DDNy-ÉÉK irányú, mintegy 2 m magas metszefalat tisztítottunk meg. Bár a metszefalban valóban jól megfigyelhető a gépkezelő által említett modern feltöltés, a gépi munka jelentős mértékben helyi rétegeket is érintett, tehát igen nagy a valószínűsége annak, hogy a kőtömböket a helyi humuszos, agyagos rétegből fordította ki a gép, azaz azok nem a feltöltéssel kerültek ide. A helyi rétegekben megfigyelhető beásások történeti korúak lehetnek.

LASSÁNYI GÁBOR – BESZÉDES JÓZSEF

93. Budapest, XI. Bercsényi út (KÖH 63356)

Ró

A Gellért tértől egészen az Október 23. utcáig húzódó kora császárkori (Kr. u. 1–2. sz.) településnek került elő újabb részlete a Bercsényi út lesüllyesztéséhez kapcsolódó, 2009. március 4. és május 2. között végzett feltárásunk során (4275/14–15, 4275/19–20 hrsz.). A mintegy 3000 m² terület átkutatása több mint 200 régészeti jelenséget eredményezett. Némiképp meglepő volt, hogy valamilyen régészeti objektum a római korból származott, más történeti korszak emlékei nem kerültek elő.

A teleprészlet lakóobjektumait a lekerekített sarkú téglalap, vagy kissé ovális formájú, félig földbe mélyített veremházak (lakógödrök) jellemezték. Ezekből hatot tártunk fel. Padlójuk jellemzően döngölt volt, melyeken nem mutatkoztak tapasztásra utaló nyomok. Belsejükben általában nem találtunk cölöplyukakat. Leletanyagukat tekintve a La Tène D hagyományú kerámia és a közönséges római provinciális áru mellett több ízben előfordultak közép-galliai terra sigillaták, valamint pannoniai pecsételt szürke tálak is.

Sajátos csoportot alkotnak a lakógödrökkel azonos formájú és méretű, félig földbe mélyített objektumok, melyek padlószintjén több (nem egy esetben több száz!), 2–7 cm átmérőjű, változó mélységű karólyukat figyeltünk meg. Ezeket a padlóba leszúrt szövőbot nyomainak tarthatjuk. Összesen négy ilyen jellegű objektum került

elő, közülük az egyikben a gödör két rövidebbik végének közepén egy-egy ferdén leásott cölöplyukkal.

Több edényégető kemencét sikerült feltárni. Valamennyi a kör, vagy körte alaprajzú, kettős tüzelőterű, középbordás típust képviselte. Az egyik kemence rostélya fölötti betöltésből *planta pedis*be foglalt DEVSO F fenékbélyeges pecsételt tál töredéke került elő.

További két edényégető kemencét egy közös munkagödörből tápláltak, rostélyaik nem maradtak meg, a tüzelőtérben kerültek elő darabjaik. Egy másik kemence alját rendhagyó módon, lapos kövekkel rakták ki.

Gazdag leletanyag került elő a településen feltárt négy földkútból, melyek bélését hordódongákkal oldották meg, az egyik aljából sikerült megmenteni ezek maradványait.

A településen egyetlen kőépítményre utaló kisebb falszakaszt találtunk. A mészkövekből rakott, átlagosan 50 cm széles fal Ny-K tájolású volt. Az egykori kőépítmény kiterjedése és funkciója nem állapítható meg.

Feltárásunk során előkerült egy kövezett út is. Az ÉNy-DK irányú utat, főként fehér, kisebb részt sárgás színű tört mészkövekből készítették, a kövek között sóderozást figyeltünk meg. Eredeti szélessége 3 m lehetett. Átvágása során a kövek közül Hadrianus-érem került elő. Az út D-i szélén, azzal párhuzamosan egy csaknem 2 m széles, ívelt aljú árok futott, amely talán csapadékelvezetőként funkcionált. A most feltárt kövezett út a Budai Skála parkolójában 2007-ben dokumentált 3,5 m széles, É-D-i irányú, többperiódusú sóderes út egyik bekötőútja lehetett. A bekötőutak megléte a település szerkezetére és „oldalirányú” kiterjedésére is fontos adattal szolgál.

A leletanyagból kiemelkedik Minerva istennő bronzból készült büsztje, amely alsó részének kiképzése alapján bútor-, esetleg kocsidíszként szolgálhatott.

BESZÉDES JÓZSEF

94. Budapest, XI. Építész utca (KÖH 73043)

B

Az utcában, a Fehérvári út és a Szerémi út közötti szakaszon nyílt árkos technikával végezték a főgyűjtő csatorna új nyomvonalának kialakítását (43627; 43779 hrsz.). A mintegy 3 m széles és 4,5 m mély munkárokban az Építész utca Fehérvári út és a Karcag utca közé eső szakaszán régészeti lelet, vagy objektum nem került elő.

Az Építész utca 7. sz. és a Fegyvernek utca sarka közti szakaszon előkerültek őskori települések, amelyeket a leletanyaguk alapján a korai és középső bronzkorra keltezhetünk. Az említett szakaszt a kivitelezői munka részleges leállításával, megelőző feltárás keretében bontottuk ki szeptember és október folyamán.

Munkánk során több mint 40 régészeti objektumot sikerült feltárunk, amelyek főként a korai bronzkorból, kisebb részben a középső bronzkorból származtak.